

MAAILMA KAMEROIDEN**HALLUSSA – AINAKIN****OSITTAIN****Ernest Mathijs & Janet Jones (ed.):****BIG BROTHER INTERNATIONAL:
FORMATS, CRITICS & PUBLICS.****London & New York: Wallflower
Press 2004. 261 s.**

Populaarien ilmiöiden tutkiminen kansainvälisenä kokonaisuutena on hankalaa monesta syystä eikä vähiten siksi, ettei laajalle levinneitä ilmiöitä ole liiaksi. Oli helppo arvata, että televisio on se väline, jonka avulla *Big Brother* -tosi-tv-sarja on pääosin levinnyt maailmalle ja josta sarjaa on seurattu kansallisina versioina. Kiinnostavinta *Big Brother Internationalissa* on sen tapa ottaa haltuun *Big Brother* -ilmiöksi kutsutun tv-kokonaisuuden seuraukset kattavasti monessa eri kulttuurissa ja monelta taholta.

Big Brother Internationalissa ilmiötä lähestytään jopa 22 asiantuntijan voimin. Joukossa on niin tutkijoita kuin alalla jollain tavalla työskenteleviä, mikä tekee kirjasta monipuolisen ja miellyttävällä tavalla kouriintuntuvan. Lähtökohtana on ollut tavoite saada ote laajasta ilmiöstä kuvailemalla sitä ja sen kansainvälisiä vaikutuksia. Kirjan rakenne on miellyttävä, sillä vaikka 18 erillistä artikkelia tuovat kukin oman kantansa suureen tutkimuskohteeseen, voi artikkelit lukea myös erillisinä. Rakenne on myös erinomainen esimerkki siitä, kuinka laajalti yhtä ilmiötä voi tieteenalan piirissä lähestyä. Tiedonhaun helpottamiseksi artikkelit olisi voinut niputtaa näkökulmiltaan karkeasti ylälukuihin kuten ”yleisö” tai ”tuotanto”.

Kukin artikkeleista käsittelee

omaa kulmaansa noin kymmenen tiiviisti taitetun sivun verran, esimerkiksi Fernando Andacht genretyyppien sekoittumista Ranskan *Big Brotherissa* tai Barış Kılıçbay ja Mutlu Binark faniutta Turkin *Big Brotherissa*. Kirjan toimittaneet Ernest Mathijs ja Janet Jones – elokuva- ja tv-tutkimuksen luennoitsijoita Walesin yliopistossa – kirjoittivat yhdessä kirjan johdannon.

Nimikin sen kertoo: paitsi että artikkelit tuovat aiheeseen omat mausteensa, kartoittavat ne kansainvälistä *Big Brother* -kenttää. Olisi luonnollisesti ollut kiinnostavaa lukea analyysia myös Suomen ensimmäisestä *Big Brotherista* tai ainakin pohjoismaisista versioista. Toisaalta teksti tuntuu tutulta, sillä Suomessa nousseet keskustelut ovat noudattaneet samaa kaavaa ja kolonneet samoja aihepiirejä kuin muuallakin, joskin hieman laimeammin.

Kirjan artikkelit käsittelevät muun muassa ilmiön yleisöä, vastaanottoa ja vaikuttamista, keskustelua, medianäkyvyyttä, tulkinnan ongelmia, genreluokitteluja, tuotantoa, monimediäalisuutta ja edellisten suhdetta televisiokulttuuriin. Kokonaisuus tuo hyvin esiin, miten ensimmäisen tuotantokauden *Big Brotherit* kussakin maassa tai maanosassa herättivät jatkuvaa närkästystä ja mitä erilaisimpia keskusteluja. Enää ei paheksuttu vain ”suihkukohtauksia”, joissa kilpailijoiden peseytymistä näytettiin kaikille halukkaille katsojille, vaan koko ohjelman ideaa: näyttää alun perin 12 kilpailijan elämää ja selviytymistä suljetussa talossa.

Entä mikä on *Big Brother* -ilmiö? Tiivistetysti se on uudenlaisen formaatin maailmanvalloitus, siihen liittyvä monimediäalisuus ja useiden tuotantokanavien käyttäminen, reaaliaikaisuus useissa välineissä sekä tuotantoprosessin uudenlaiset

piirteet. Ennen kaikkea *Big Brother* -ilmiötä kuvaa viestinten, yleisön, poliitikoiden ja kirkon edustajien kommentteillaan nostama moraalinen paniikki, jota Daniël Biltereyst näppärästi kuvaa (s. 9–15). Yleistä ”paniikkia” syntyi esimerkiksi Afrikan ensimmäisen *Big Brotherin* julkisuusmyllytyksessä, mutta maanosa ei ole huolinensa ainutlaatuinen, kuten artikkelista käy ilmi. Yleinen huolestuneisuus moraalien rappeutumuksesta, ihmisten tirkistelystä ja julkiseksi muuttuneen alastomuuden vaikutuksesta lasten kehitykseen on noussut yhtä lailla Australiassa, Yhdysvalloissa kuin Euroopan maissa.

Big Brother tuli Suomeen verrattain myöhään, syksyllä 2005. Toisen kauden pyörähdettyä käyntiin syksyllä 2006 tosi-tv-problematiikka saattaa jo tuntua kuluneelta. Onko aiheessa vielä ruodittavaa? Eikö kaikkiin kysymyksiin tosiaan ole vielä vastattu? Kaksi vuotta sitten ilmestyneen kirjan kirjoittajat lähtevät läh-tökohdasta, jossa *Big Brother* -ilmiön uutuudenviehätyksen haaleneminen on selvää. Kirjan esipuheen ensimmäisillä riveillä tuodaan esiin, että välimatka ja tunteiden viileneminen tekee vain hyvää. Saattaakin olla, että nyt on kansainvälisellä tasolla paras aika tutkia ilmiötä tai lukea *Big Brother Internationalia*.

Massiivinen kirja on kuitenkin erinomainen perusteos ja keskustelun jatkaja *Big Brother* -ilmiöstä; keskustelu on herätetty joukkoviestimissä vuosia sitten. Muidenkin tosi-tv-ohjelmien ja -formaattien hämmentämille kirjaa voi suositella, joskin kannattaa pitää mielessä, että tosi-tv (reality tv) on *Big Brother Internationalin* kirjoittajien mielestä jotain, jolle nimenomaan *Big Brother* -kokonaisuus antoi siivet.

Täysin uutta? Ehkä. Ainutlaatuista? Kenties. Onneksi kirjan esipuhe auttaa lukijaa suhtautumaan muihin artikkeleihin, joissa *Big Brotherin* uniikkiutta hehkutetaan viimeistään rivien välissä: on mahdollista, että *Big Brotherin* vaikutusta television ja populaarikulttuurin ase- telmaan tai television ja tosielämän suhteeseen on liioiteltu.

Kuten Jane Roscoe mainitsee (s. 183), yksi *Big Brotherin* merkittävistä puolista on sen kansainvälisen formaatin lokalisointi kuhunkin maahan sopivaksi. Jääkin lukijan mietittäväksi, tarjoaako eittämättä monipuolinen artikkelipaketti kuitenkin enempiä kansainvälistä kokonaisuutta kuin kunkin artikkelin tarjoamat lokaalit muruset. Paketti on lukujensa summa, mutta ei sen enempiä.

Tätä kirjoitettaessa Suomen toisen tuotantokauden *BB*-kilpailijasta kirjoitetaan iltapäivälehdessä samana päivänä. Nähtäväksi jää myös, auttaako välimatka ensimmäiseen tuotantokauteen hahmottamaan Suomessa *Big Brother* -ilmiön merkitystä televisiokulttuuriin. Sitä odotellessa kannattaa miettiä, saako *Big Brother Internationalin* monipuolisilla eväillä tämän päivän televisiotarjonasta enemmän irti.

AINO-MARI KILPELÄINEN